

Peil.Mondelinge taalvaardigheid

Einde basisonderwijs

2016-2017

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Mondelinge taalvaardigheid in beeld

Landelijke netwerkdag
taalspecialisten,
16 mei 2019

Thea Manders
Marleen van der Lubbe

Peilingsonderzoek

- Van 1987–2014 door Stichting Cito in opdracht van OCW
- In 2014 regie naar de inspectie -> Peil.onderwijs
 - Jaarlijkse meting taal en rekenen en variabele peilingen
 - Herpositionering: relevante peilingen die voor meer partijen van betekenis zijn.
- Zicht op resultaten, ontwikkeling in resultaten en resultaten in relatie tot het onderwijsleerproces
- Doel: Basis voor dialoog over inhoud, kwaliteit en niveau van het onderwijs

Peil.MTV einde BaO

Op basis van domeinbeschrijving (kerndoelen en referentieniveaus)

MTV einde BaO:

- Schooljaar 2016/2017
- Representatieve steekproef van 120 basisscholen met 2324 leerlingen
- Taken voor luisteren, spreken en gesprekken en vragenlijst voor leerlingen en schoolleiders.
- Verdiepend onderzoek d.m.v. interviews en observaties in 6 en 8
- KBA Nijmegen, Radboud Universiteit, Expertisecentrum Nederlands, Bureau ICE en ResearchNed

PRESTATIES

Luisteren

- Twee taken: luisteren naar instructie en luisteren naar radio, en televisie en gesproken tekst op internet.
- Twee taakkenmerken: begrijpen en interpreteren
- Toetsen door middel van video- en audiofragmenten met tekstkenmerken zoals beschreven in referentiekader

De familie Heuf doet mee aan een experiment waarin ze een week lang minder leefgeld krijgen (65 euro).

De familie Heuf krijgt leefgeld. Wat kunnen ze kopen van het leefgeld? Kies de twee goede antwoorden.

afwasmiddel	0,5
bananen	0,5
een simkaart	0
een spelletje	0
sportschoenen	0

Spreeken

- Eén taak: het houden van een monoloog
- Vijf taakkenmerken:
 - Samenhang (SH)
 - Afstemming op doel (AD)
 - Afstemming op publiek (AP)
 - Woordgebruik en woordenschat (WW)
 - Vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing (VVG)
- + randvoorwaarde: De uitvoering van de opdracht (UV)
- Vlog over winnen straatprijs.
 - Voorafgaand gestandaardiseerde instructie met voorbeelden vlogs
 - Voorbereiding a.d.h.v. spreekhulp (max. 15 minuten)
 - Steekwoorden mochten gebruikt worden bij opname

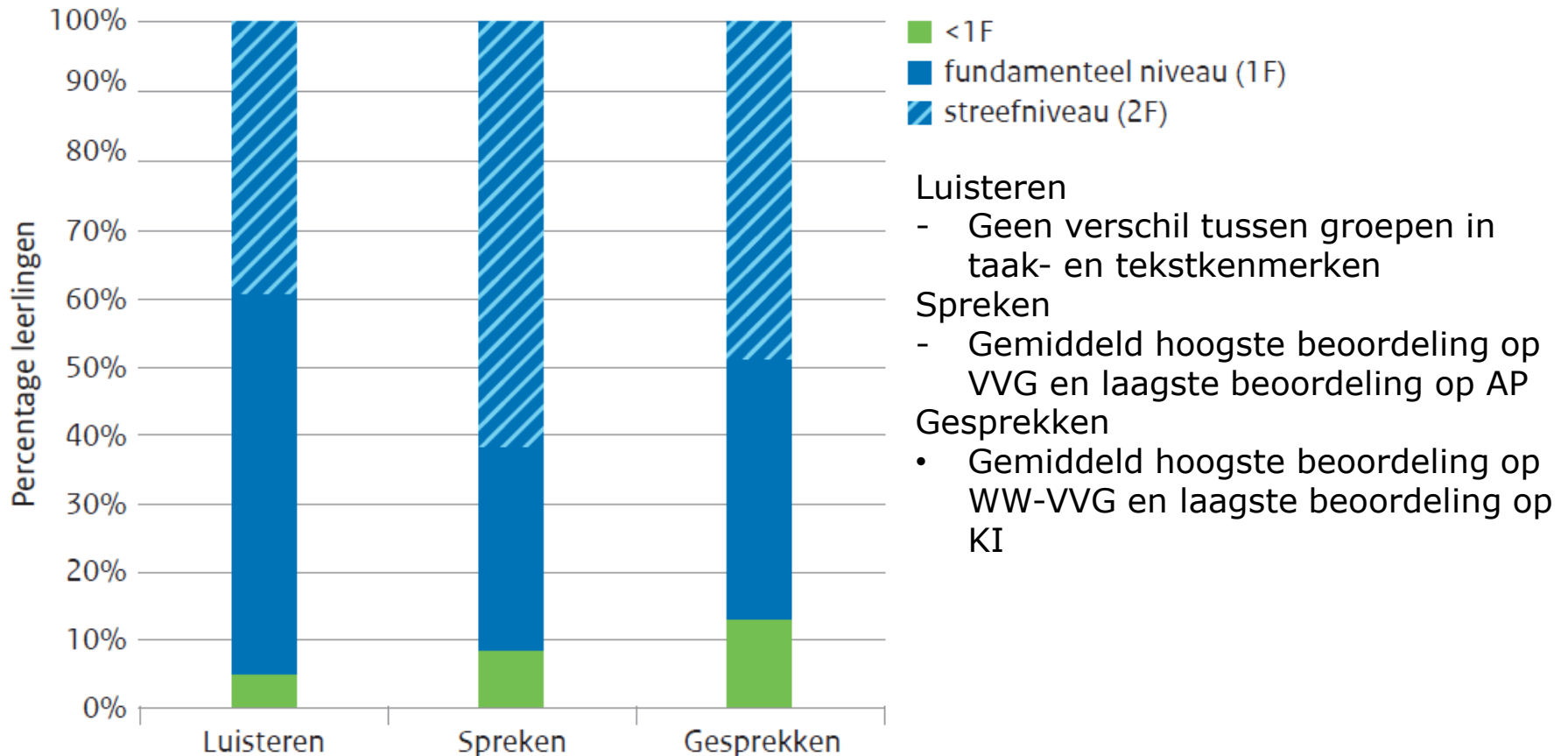
Gesprekken

- Eén taak: deelnemen aan discussie en overleg
- Vier taakkenmerken:
 - Beurten nemen en bijdragen aan samenhang (BS)
 - Afstemming op doel (AD)
 - Afstemming op gesprekspartner (AP)
 - Woordgebruik en woordenschat en vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing (WW-VVG)+ randvoorwaarde: Kwaliteit van de inhoud (KI)
- Gesprek tussen 3 leerlingen over organiseren goede doelenactie
 - Gesprekskaart met te bespreken onderwerpen (aard goede doel, soort inzamelactie, planning)
 - Eigen gesprekshulp met rol of positie in het gesprek

Figuur 3.2.1a – Percentage leerlingen per referentieniveau per subdomein

($n_{\text{luisteren}} = 1531$, $n_{\text{spreken}} = 1365$, $n_{\text{gesprekken}} = 1380$)

In gesprek

- Kan of moet het niveau van leerlingen einde basisonderwijs hoger?

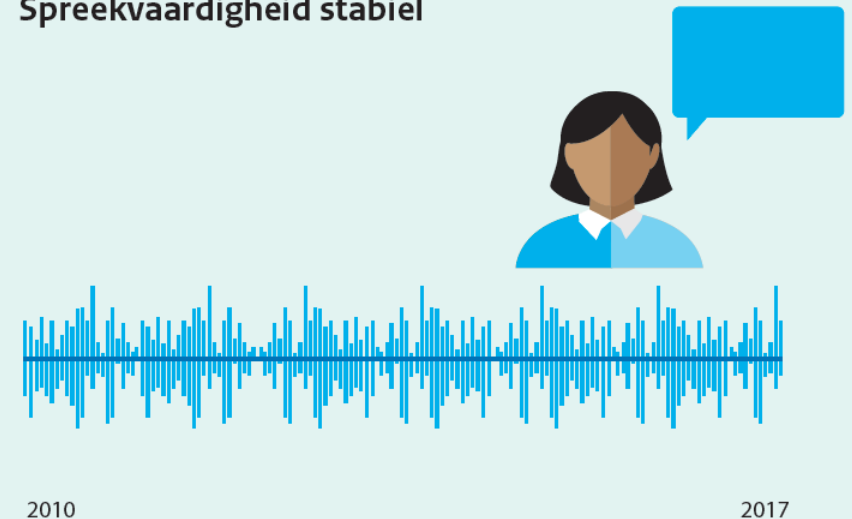

Trends

Luistervaardigheid daalt licht

Spreekvaardigheid stabiel

- Luistervaardigheid: in 2007 gemiddeld 71% van de items goed gemaakt; in 2017 64% van de vragen correct werd beantwoord
- Spreekvaardigheid: op detailniveau kleine verschillen met 2010, zowel in positieve als negatieve zin. Bijv. minder aarzelend spreken in 2017.

In gesprek

- Wat zijn mogelijke verklaringen voor de dalende prestaties in luistervaardigheid tussen 2007 en 2017?

ONDERWIJSLEERPROCES

Waar hebben we naar gekeken?

- **Schoolbeleid**: leerdoelen, nascholing leerkrachten, leerkrachtcompetenties, rol schoolleider en team, betrokkenheid bestuur
- **Leerstofaanbod**: methode en materiaal, gebruik en herkomst lesdoelen, leerlijnen, didactisch handelen
- **Zicht op ontwikkeling**: volgen en registreren vorderingen, differentiatie en gerichte ondersteuning
- **Onderwijstijd**: tijd voor mtv algemeen en in groep 8, gerichte aandacht voor subdomeinen bij taal/andere vakken, frequentie taalactiviteiten in groep 8
- **Ervaren belemmeringen en positieve elementen**

Het concept mondelinge taalvaardigheid

- Informatie uit verschillende bronnen:
 - Schoolleidersvragenlijst
 - Lesobservaties lessen mtv / wereldoriëntatie
 - Interviews met leerkrachten
- Beeld niet altijd eenduidig
 - Intentioneel versus incidenteel
 - Interpretatieverschillen

Dit zien we met name bij:

- Tijd besteed aan/aandacht voor mondelinge taalvaardigheid
- Registreren vorderingen/differentiëren/gerichte ondersteuning
- Nascholing leerkrachten

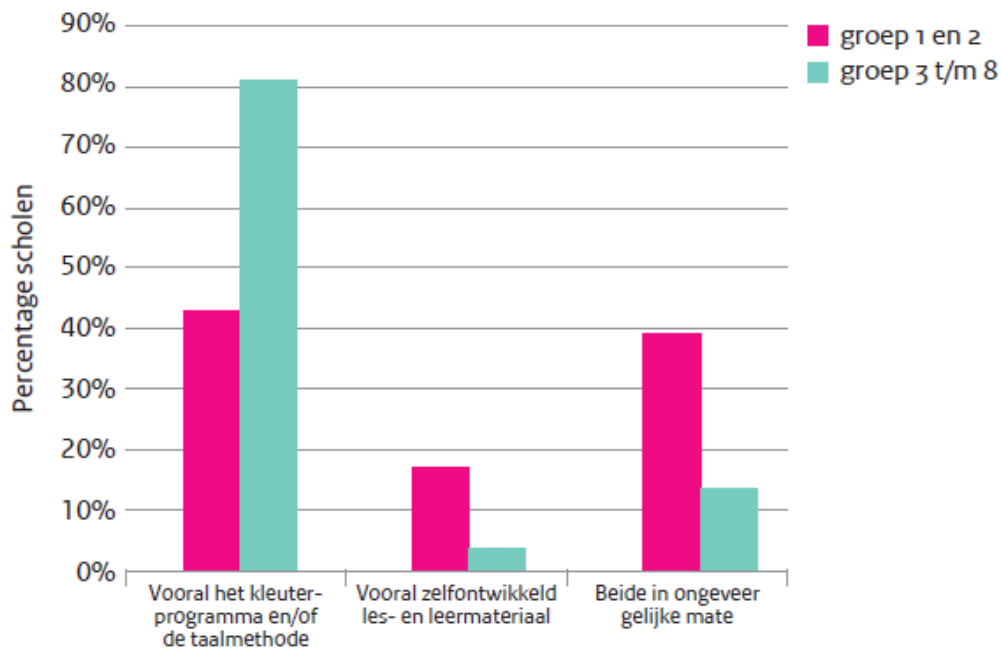
Schoolbeleid

- 40% van scholen heeft geen MTV-doelen het school- of taalbeleidsplan, zowel niet globaal als expliciet
- Doelen over het algemeen gebaseerd op kerndoelen of taalmethode. 20% noemt referentieniveaus als basis voor de doelen.
- Nascholing op het gebied van MTV (in afgelopen 3 jaar) komt weinig voor
- Op 13% van de scholen heeft teamlid opleiding tot taalcoördinator gevolgd
- Weinig samenwerking tussen leerkrachten als het gaat om het ontwikkelen van onderwijs op het gebied van MTV
- Betrokkenheid van het schoolbestuur bij het onderwijs in MTV is over het algemeen beperkt (visie op MTV, zicht op kwaliteit, bespreken met schooleider)

Leerstofaanbod

Figuur 1.2a – Gebruik van lesmethoden en -materialen voor mondelinge taalvaardigheid in groep 1 & 2 en groep 3 tot en met 8 (n=105-108)

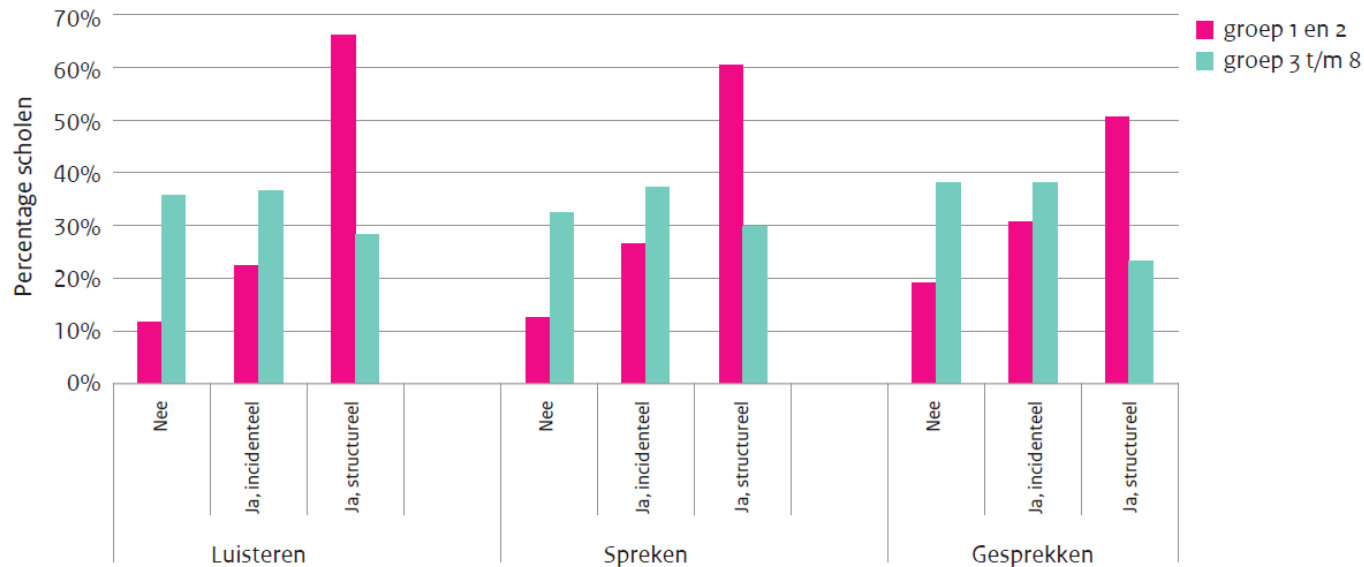

- In interviews geeft de helft van de leerkrachten aan lesdoelen en -activiteiten uit methode te halen. Aantal leerkrachten haalt wel doelen uit methode, maar werkt zelf activiteiten uit of bepaalt beide zelf, bijv. uit onvrede met methode.

Registratie vorderingen

Figuur 1.3a – Registratie (dat wil zeggen digitaal of schriftelijk vastleggen) vorderingen bij luisteren, spreken en gesprekken van de leerlingen in groep 1 & 2 en in groep 3 tot en met 8 (n=102-110)

- Groep 3 t/m 8: 20% van de scholen registreert op alle 3 de subdomeinen en gebruikt daarvoor voornamelijk observaties en methodegebonden toetsen.
- Verschil schoolleiders-leerkrachten: leerkrachten signaleren gebrek aan toetsen

In gesprek

- Zijn de leerdoelen voor mondelinge taalvaardigheid voldoende bekend en leidend in het onderwijs in mondelinge taalvaardigheid?
- Hoe zou het toewerken naar de referentieniveaus op scholen bevorderd kunnen worden? Wie kan daar een bijdrage aanleveren c.q. van welke partijen/organisaties zou actie wenselijk zijn?
- Is er voldoende aandacht voor mondelinge taalvaardigheid in de opleiding tot taalcoördinator?

VERSCHILLEN TUSSEN SCHOLEN EN LEERLINGEN

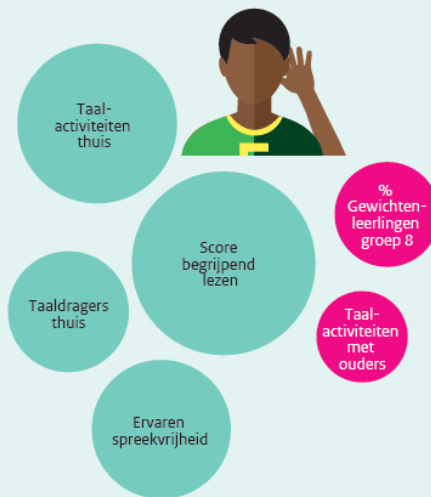

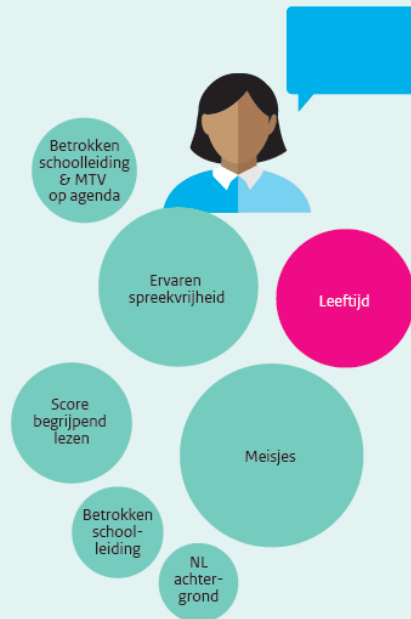
Samenhang tussen leerlingprestaties en school- en leerlingkenmerken

Luistervaardigheid

Spreekvaardigheid

Gespreksvaardigheid

- 6%, 18% en 17% van de prestatieverschillen op de luister-, spreek- en gesprekstaak is toe te schrijven aan de school en haar omgeving
- Samenhang met rol van de schoolleiding, de betrokkenheid van het schoolbestuur en het spreekklimaat
- Vooral samenhang met leerlingkenmerken (spreekvrijheid, begrijpend lezen)

In gesprek

- Welke kenmerken, die we niet hebben gemeten, zouden schoolverschillen in spreek- en gespreksvaardigheid kunnen verklaren?

Ontsluiting resultaten

- WWW.PEILPUNT.NL -> kopje Mondelinge taalvaardigheid
 - Belangrijkste resultaten kort beschreven
 - Downloaden rapport en onderliggende technische rapporten
 - Downloaden reflectiewijzer
 - Downloaden video's met beoordelingscriteria
- Reflectiewijzer week 15 april verzonden aan alle taalcoördinatoren
- Uitgewerkte lessen spreken en gesprekken op niveau 1F/1S op: <https://www.slo.nl/peiling-praktijk>
- Nieuwsbrief inspectie en andere organisaties
- Artikelen in diverse tijdschriften: MeerTaal, JSW, ...

**BEDANKT VOOR DE
AANDACHT!**